

Yhdistyneet kansakunnat
Yleiskokous
69. istunto

Päätöslauselma A/RES/69/2

Yleiskokous

hyväksyy seuraavan loppuasiakirjan:

Alkuperäiskansojen maailmankonferenssina tunnetun
yleiskokouksen korkean tason täysistunnon loppuasiakirja

1. Me, jäsenvaltioiden valtion- ja hallitusten päämiehet, ministerit ja edustajat, jotka vahvistamme vakavan sitoutumisemme Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan päämääriin ja periaatteisiin, maailman alkuperäiskansojen kanssa tehtävän yhteistyön hengessä, olemme 22. ja 23. syyskuuta 2014 kokoontuneet Yhdistyneiden kansakuntien päämajaan New Yorkiin alkuperäiskansojen maailmankonferenssina tunnettuun yleiskokouksen korkean tason täysistuntoon todetaksemme jälleen, että Yhdistyneillä kansakunnilla on tärkeä ja jatkuva tehtävä edistettäessä ja suojeltaessa alkuperäiskansojen oikeuksia.
2. Pidämme myönteisinä maailmankonferenssia valmisteita alkuperäiskansojen toimia, kuten Norjan Altassa kesäkuussa 2013 pidettyä alkuperäiskansojen maailmanlaajuista valmistelukonferenssia. Panemme merkille Altan konferenssin loppuasiakirjan¹ ja muut alkuperäiskansojen työpanokset. Pidämme myönteisinä myös korkean tason täysistunnon osallistavia valmistelutoimia, erityisesti alkuperäiskansojen edustajien kattavaa osallistamista.
3. Vahvistamme tukevamme Yhdistyneiden kansakuntien julistusta alkuperäiskansojen oikeuksista, jonka yleiskokous hyväksyi 13. syyskuuta 2007². Vahvistamme sitoutuneemme julistuksen mukaisesti, sovellettavia julistuksen periaatteita noudattaen, neuvottelemaan ja toimimaan yhteistyössä vilpittömässä mielessä kyseisten alkuperäiskansojen kanssa näiden omien edustuselinten kautta saadaksemme niiden vapaan ja tietoon perustuvan ennakkosuostumuksen ennen kuin hyväksymme ja panemme täytäntöön lainsäädännöllisiä tai hallinnollisia toimia, jotka voivat vaikuttaa alkuperäiskansoihin.
4. Vahvistamme sitoutuneemme vakavasti kunnioittamaan, tukemaan ja edistämään sekä pidättymään millään tavoin rajoittamasta alkuperäiskansojen oikeuksia sekä tukemaan julistuksen periaatteita.
5. Julistuksen lisäksi palautamme mieliin muut merkittävät tulokset, jotka on saavutettu kahtena viime vuosikymmenenä rakennettaessa kansainvälistä kehystä maailman alkuperäiskansojen oikeuksien ja pyrkimysten edistämiseksi. Näitä tuloksia ovat muun muassa alkuperäis-

¹ A/67/994, liite.

² Päätöslauselma 61/295, liite.

kansojen pysyvän foorumin perustaminen, alkuperäiskansojen oikeuksia käsittelevän asiantuntijamekanismin luominen ja alkuperäiskansojen oikeuksien erityisraportoijan tehtävän perustaminen. Sitoudumme ottamaan kyseisten elinten antamat suositukset ja neuvot asianmukaisesti huomioon yhteistyössä alkuperäiskansojen kanssa.

6. Kannustamme niitä valtioita, jotka eivät vielä ole ratifioineet Kansainvälisen työjärjestön vuoden 1989 yleissopimusta itsenäisten maiden alkuperäis- ja heimokansoista (nro 169)³ tai liittyneet siihen, harkitsemaan yleissopimuksen ratifioimista tai siihen liittymistä. Palautamme mieleen, että yleissopimus velvoittaa sen ratifioineet valtiot kehittämään yhteensovitettuja ja järjestelmällisiä toimia alkuperäiskansojen oikeuksien suojelemiseksi.

7. Sitoudumme toteuttamaan alkuperäiskansojen kanssa neuvotellen ja yhteistyössä toimien asianmukaiset kansallisen tason toimet, mukaan lukien lainsäädännölliset, poliittiset ja hallinnolliset toimet, joilla pyritään saavuttamaan alkuperäiskansojen oikeuksia koskevan Yhdistyneiden kansakuntien julistuksen tavoitteet ja edistämään tietoisuutta julistuksesta kaikilla yhteiskunnan aloilla, mukaan lukien lainsäädäntöelinten, oikeuslaitoksen ja julkisen hallinnon toimijat.

8. Sitoudumme toimimaan yhteistyössä alkuperäiskansojen kanssa niiden omien edustuselinten kautta tarkoituksena kehittää ja toteuttaa tarvittaessa kansallisia toimintasuunnitelmia, strategioita tai muita toimia julistuksen tavoitteiden saavuttamiseksi.

9. Sitoudumme edistämään ja suojelemaan alkuperäiskansoihin kuuluvien vammaisten henkilöiden oikeuksia sekä parantamaan edelleen näiden henkilöiden sosiaalisia ja taloudellisia oloja yhteistyössä heidän kanssaan, muun muassa kehittämällä kohdennettuja toimia edellä mainittuja toimintasuunnitelmia, strategioita tai toimia varten. Lisäksi sitoudumme varmistamaan, että alkuperäiskansoihin kuuluvat vammaiset henkilöt osallistetaan alkuperäiskansoihin liittyviin kansallisiin lainsäädäntö- ja instituutiorakenteisiin sekä poliittisiin rakenteisiin ja että näillä rakenteilla osaltaan edistetään kyseisten henkilöiden oikeuksia.

10. Sitoudumme työskentelemään alkuperäiskansojen kanssa eriyttääksemme tarvittaessa tietoja tai tehdäksemme tutkimuksia, ja sitoudumme käyttämään kokonaisvaltaisia alkuperäiskansojen hyvinvointia kuvaavia indikaattoreita parantaaksemme näiden kansojen ja niihin kuuluvien yksilöiden, erityisesti iäkkäiden, naisten, nuorten ja lasten sekä vammaisten henkilöiden, tilannetta ja vastataksemme näiden tarpeisiin.

11. Sitoudumme varmistamaan yhtäläisen pääsyn korkeatasoiseen koulutukseen, jossa tunnustetaan alkuperäiskansojen kulttuurin moninaisuus, sekä terveys-, asumis-, vesi-, puhtaanapito- ja muihin talous- ja sosiaaliohjelmiin, joiden tarkoituksena on parantaa hyvinvointia, muun

³ Yhdistyneiden kansakuntien sopimussarja, nide 1650, nro 28383.

muassa laatimalla aloitteita ja toimintaperiaatteita ja järjestämällä voimavaroja. Pyrimme tekemään alkuperäiskansoille mahdolliseksi toteuttaa tällaisia ohjelmia mahdollisuuksien mukaan.

12. Tunnustamme alkuperäiskansojen terveydenhoitokäytäntöjen, perinnelääkinnän ja perinnetiedon merkityksen.

13. Sitoudumme varmistamaan, että alkuperäiskansoihin kuuluvilla yksilöillä on yhtäläinen mahdollisuus korkeimpaan saavutettavissa olevaan ruumiillisen ja henkisen terveyden tasoon. Sitoudumme myös tehostamaan pyrkimyksiä alentaa hivin, aidsin, malarian, tuberkuloosin ja muiden kuin tartuntatautien esiintyvyyttä keskittymällä ehkäisemään niitä muun muassa asianmukaisten alkuperäiskansoihin kuuluville yksilöille tarkoitettujen ohjelmien, toimintaperiaatteiden ja voimavarojen avulla. Lisäksi sitoudumme tehostamaan pyrkimyksiä varmistaa näiden yksilöiden mahdollisuus nauttia seksuaali- ja lisääntymisterveydestä ja lisääntymisoikeuksista kansainvälisen väestö- ja kehityskonferenssin toimintaohjelman⁴, Pekingin toimintaohjelman⁵ ja niiden tarkistuskonferenssien loppuasiakirjojen mukaisesti.

14. Sitoudumme edistämään kaikkien alkuperäiskansoihin kuuluvien lasten oikeutta yhdessä ryhmänsä jäsenten kanssa nauttia omaa kulttuuriaan, tunnustaa ja harjoittaa omaa uskontoaan sekä käyttää omaa kieltään.

15. Tuemme alkuperäiskansoihin kuuluvien nuorten voimaannuttamista ja valmiuksien kehittämistä, mukaan lukien heidän täysimittainen ja tehokas osallistumisensa päätöksentekoon heitä koskevissa asioissa. Sitoudumme laatimaan alkuperäiskansojen kanssa neuvotellen toimintaperiaatteita ja ohjelmia sekä antamaan tarpeen mukaan voimavaroja alkuperäiskansoihin kuuluvien nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi, erityisesti terveyden, koulutuksen, työllisyyden sekä perinnetiedon, kielten ja käytäntöjen siirtämisen alalla, ja toteuttamaan toimia, joilla edistetään tietoisuutta heidän oikeuksistaan ja niiden ymmärtämistä.

16. Tunnustamme, että alkuperäiskansojen oikeuslaitoksilla voi olla myönteinen merkitys varmistettaessa oikeussuojan saatavuutta ja mahdollisuutta riitojen ratkaisemiseen ja että ne voivat osaltaan edistää tasapainoisia suhteita alkuperäiskansojen yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Sitoudumme koordinoimaan toimintamme tällaisten olemassa olevien laitosten kanssa ja käymään vuoropuhelua niiden kanssa.

17. Sitoudumme tukemaan alkuperäiskansoihin kuuluvien naisten voimaantumista sekä laatimaan ja toteuttamaan yhteistyössä alkuperäiskansojen kanssa, erityisesti niihin kuuluvien naisten ja heidän järjestöjensä kanssa, toimintaperiaatteita ja ohjelmia, jotka on tarkoitettu edistämään alkuperäiskansojen naisten valmiuksien kehittämistä ja vahvistamaan heidän johtajuuttaan. Tuemme toimia, joilla varmistetaan alkuperäiskansoihin kuuluvien naisten täysimittainen

⁴ *Report of the International Conference on Population and Development, Cairo, 5-13 September 1994* (Yhdistyneiden kansakuntien julkaisu, myyntinumero E.95.XIII.18), I luku, päätöslauselma 1, liite.

⁵ *Report of the Fourth World Conference on Women, Beijing, 4-15 September 1995* (Yhdistyneiden kansakuntien julkaisu, myyntinumero E.96.IV.13), I luku, päätöslauselma 1, liite II.

ja tehokas osallistuminen kaikkien tasojen ja kaikkien alojen päätöksentekoon ja poistetaan esteet heidän osallistumiseltaan poliittiseen ja sosiaaliseen sekä talous- ja kulttuurielämään.

18. Sitoudumme tehostamaan pyrkimyksiämme estää ja poistaa yhteistyössä alkuperäiskansojen kanssa kaikenlainen väkivalta ja syrjintä, joka kohdistuu alkuperäiskansoihin ja niihin kuuluviin yksilöihin, erityisesti naisiin, lapsiin ja nuoriin sekä iäkkäisiin ja vammaisiin henkilöihin. Tätä varten vahvistamme oikeudellisia, poliittisia ja institutionaalisia kehyksiä.

19. Kutsumme ihmisoikeusneuvostoa harkitsemaan, että se selvittäisi alkuperäiskansoihin kuuluviin naisiin ja tyttöihin kohdistuvan väkivallan syitä ja seurauksia, neuvotellen naisiin kohdistuvan väkivallan sekä sen syiden ja seurausten erityisraportoijan, alkuperäiskansojen oikeuksien erityisraportoijan ja muiden erityismekanismien tehtävien haltijoiden kanssa näiden tehtävien mukaisesti. Lisäksi kutsumme naisten asemaa käsittelevää toimikuntaa käsittelemään tulevassa istunnossaan alkuperäiskansanaisten voimaannuttamista.

20. Tunnustamme alkuperäiskansojen oikeuksia koskevaan Yhdistyneiden kansakuntien julistukseen liittyvät sitoumukset, joiden mukaan valtiot neuvottelevat ja toimivat yhteistyössä vilpittömässä mielessä kyseisten alkuperäiskansojen kanssa näiden omien edustuselinten kautta saadakseen niiden vapaan ja tietoon perustuvan ennakkosuostumuksen ennen kuin hyväksyvät hankkeita, jotka vaikuttavat alkuperäiskansojen maihin, alueisiin ja muihin luonnonvaroihin.

21. Tunnustamme myös julistukseen liittyvät sitoumukset, joiden mukaan valtiot perustavat kansallisella tasolla yhdessä asianomaisten alkuperäiskansojen kanssa oikeudenmukaiset, riippumattomat, puolueettomat, avoimet ja läpinäkyvät menettelyt tunnustaakseen, edistääkseen ja ratkaistakseen alkuperäiskansojen oikeudet, jotka koskevat maita, alueita ja luonnonvaroja, sekä edistääkseen näitä oikeuksia.

22. Tunnustamme, että alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen perinnetieto sekä perinteiset keksinnöt ja käytännöt edistävät osaltaan merkittävästi luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä ja kestäväää käyttöä. Tunnustamme tärkeäksi, että alkuperäiskansat pääsevät mahdollisuuksien mukaan osallisiksi tietonsa, keksintöjensä ja käytäntöjensä tuomista hyödyistä.

23. Pyrimme toimimaan yhdessä alkuperäiskansojen kanssa käsitelläksemme merkittävien kehityshankkeiden, kuten kaivannaisteollisuuden toimintaa sisältävien hankkeiden, tosiasialliset tai mahdolliset vaikutukset näihin kansoihin, myös hallitaksemme riskejä asianmukaisesti.

24. Palautamme mieliin, että ylikansallisilla ja muilla yrityksillä on vastuu kunnioittaa kaikkia sovellettavia säädöksiä ja kansainvälisiä periaatteita, mukaan lukien yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevat Yhdistyneiden kansakuntien ohjaavat periaatteet, joilla pannaan täytäntöön suojeluun, kunnioitukseen ja korjaamiseen perustuva Yhdistyneiden kansakuntien toimintakehys⁶, sekä toimia avoimesti ja yhteiskunnan ja ympäristön kannalta vastuullisesti. Tältä osin si-

⁶ A/HRC/17/31, liite.

toudumme toteuttamaan tarvittaessa lisätoimia alkuperäiskansojen oikeuksien väärinkäytön estämiseksi.

25. Sitoudumme kehittämään yhdessä asianomaisten alkuperäiskansojen kanssa tarvittaessa toimintaperiaatteita, ohjelmia ja voimavaroja, joilla tuetaan alkuperäiskansojen ammatteja, perinteistä elinkeinotoimintaa, taloutta, toimeentulokeinoja, elintarviketurvallisuutta ja ravitsemusta.

26. Tunnustamme, että alkuperäiskansoilla voi olla tärkeä merkitys talouden, sosiaalisten olojen ja ympäristön kehittämisessä, kun sovelletaan perinteisiä kestäviä maanviljelyskäytäntöjä, kuten perinteisiä siemenjakelujärjestelmiä, ja kun näille kansoille varmistetaan luotto- ja muiden rahoituspalvelujen saatavuus, pääsy markkinoille, turvatut maankäyttöoikeudet, terveydenhuolto, sosiaalipalvelut, koulutus, tieto ja niiden tarpeita vastaava ja kohtuuhintainen teknologia, kuten kasteluun sekä veden talteenottoon ja varastointiin tarkoitettu teknologia.

27. Vahvistamme ja tunnustamme alkuperäiskansojen uskonnollisten ja kulttuuristen paikkojen tärkeyden sekä sen, että on tärkeää mahdollistaa alkuperäiskansojen seremoniaesineiden ja vainajien jäännösten saavutettavuus ja palauttaminen alkuperäiskansojen oikeuksia koskevan Yhdistyneiden kansakuntien julistuksen tavoitteiden mukaisesti. Sitoudumme kehittämään yhdessä asianomaisten alkuperäiskansojen kanssa oikeudenmukaiset, avoimet ja tehokkaat järjestelmät, joiden avulla seremoniaesineet ja vainajien jäännökset tehdään saavutettaviksi ja palautetaan kansallisesti ja kansainvälisesti.

28. Kutsumme ihmisoikeusneuvostoa alkuperäiskansojen näkemykset huomioon ottaen arvioimaan uudelleen yleiskokouksen 69. istunnossa olemassa olevien järjestelmiensä, erityisesti alkuperäiskansojen oikeuksien asiantuntijamekanismin, tehtäviä muuttaakseen ja tehostaakseen asiantuntijamekanismia siten, että se voi nykyistä tehokkaammin edistää julistuksen noudattamista, muun muassa auttamalla jäsenvaltioita nykyistä paremmin seuraamaan, arvioimaan ja tehostamaan julistuksen tavoitteiden saavuttamista.

29. Kutsumme kutakin ihmisoikeussopimusten valvontaelintä ottamaan julistuksen huomioon oman tehtävänsä mukaisesti. Kannustamme jäsenvaltioita antamaan tarpeen mukaan tietoa ja alkuperäiskansojen oikeuksien tilanteesta, myös toteutetuista toimista julistuksen tavoitteiden täytäntöön panemiseksi, näille valvontaelimille toimitettavissa raporteissa sekä yleismaailmallisessa määräaikaistarkastelussa.

30. Pidämme myönteisenä sitä, että kansalliset ja alueelliset ihmisoikeusinstituutiot ovat yhä tärkeämmässä osassa edistettäessä julistuksen tavoitteiden saavuttamista. Kannustamme yksityistä sektoria, kansalaisyhteiskuntaa ja akateemisia instituutioita omaksumaan aktiivisen osan edistettäessä ja suojehtaessa alkuperäiskansojen oikeuksia.

31. Pyydämme, että pääsihteeri ryhtyy alkuperäiskansojen, alkuperäiskansojen asioita käsittelevän erityisjärjestöjen välisen tukiryhmän ja jäsenvaltioiden kanssa neuvotellen ja yhteistyös-

sä toimien kehittämään olemassa olevien voimavarojen rajoissa järjestelmänlaajuista toimintasuunnitelmaa, jolla voidaan varmistaa johdonmukainen lähestymistapa julistuksen tavoitteiden saavuttamiseen, ja raportoi saavutetusta edistyksestä yleiskokoukselle sen 70. istunnossa talous- ja sosiaalineuvoston välityksellä. Kutsumme pääsihteerii antamaan 70. istunnon loppuun mennessä sellaiselle Yhdistyneiden kansakuntien järjestelmän korkean tason virkamiehelle, joka voi osallistua järjestelmän korkeimpien tasojen päätöksentekoon, tehtäväksi koordinoida toimintasuunnitelmaa, lisätä tietoisuutta alkuperäiskansojen oikeuksista mahdollisimman korkealla tasolla sekä parantaa järjestelmän toimintojen johdonmukaisuutta tältä osin.

32. Kutsumme Yhdistyneiden kansakuntien erityisjärjestöjä, rahastoja ja ohjelmia – tarvittaessa maakoordinaattorien lisäksi – tukemaan pyydettyä kansallisten toimintasuunnitelmien, strategioiden tai muiden sellaisten toimien toteuttamista, joilla pyritään saavuttamaan julistuksen tavoitteet, sekä noudattamaan tällöin kansallisia prioriteetteja ja mahdollisia Yhdistyneiden kansakuntien kehityskehyksiä ja samalla tehostamaan koordinoitua ja yhteistyötä.

33. Sitoudumme käsittelemään yleiskokouksen 70. istunnossa tapoja, joilla voidaan mahdollistaa alkuperäiskansojen edustajien ja instituutioiden osallistuminen Yhdistyneiden kansakuntien asianomaisten elinten kokouksiin näitä kansoja koskevissa asioissa, mukaan lukien mahdolliset erityiset ehdotukset, jotka pääsihteerii tekee jäljempänä 40. kohdassa esitetyn pyynnön johdosta.

34. Kehotamme hallituksia tunnustamaan alkuperäiskansojen merkittävän panoksen kestävä kehityksen edistämisessä, jotta saavutettaisiin oikeudenmukainen tasapaino nykyisten ja tulevien sukupolvien taloudellisten, sosiaalisten ja ympäristötarpeiden välillä, sekä tunnustamaan tarpeen edistää sopusointua luonnon kanssa, jotta pystymme suojelemaan planeettaamme ja sen ekosysteemejä, joita useissa maissa ja useilla alueilla nimitetään maaäidiksi.

35. Sitoudumme kunnioittamaan alkuperäiskansojen osuutta ekosysteemin hallinnassa ja kestävässä kehityksessä, erityisesti näiden kansojen kokemustietoa metsästyksessä, keräilyssä, kalastuksesta, laidunnuksesta ja maataloudesta sekä niiden tiedettä, teknologiaa ja kulttuuria.

36. Vahvistamme, että alkuperäiskansojen tietoa ja strategioita ympäristön säilyttämiseksi olisi kunnioitettava ja että ne olisi otettava huomioon, kun kehitämme kansallisia ja kansainvälisiä lähestymistapoja ilmastomuutoksen lieventämiseen ja siihen sopeutumiseen.

37. Panemme merkille, että alkuperäiskansoilla on oikeus määrätä ja kehittää prioriteetteja ja strategioita käyttääkseen oikeuttaan kehitykseen. Tältä osin sitoudumme ottamaan asianmukaisesti huomioon kaikki alkuperäiskansojen oikeudet laadittaessa vuoden 2015 jälkeistä kehitysagenda.

38. Kutsumme jäsenvaltioita ja kannustamme aktiivisesti yksityistä sektoria ja muita instituutioita antamaan panoksensa Yhdistyneiden kansakuntien vapaaehtoiseen alkuperäiskansarahaan, alkuperäiskansojen asioiden erityisrahastoon, alkuperäiskansojen avustushjelmaan ja

Yhdistyneiden kansakuntien alkuperäiskansojen kumppanuusohjelmaan, keinona kunnioittaa ja edistää alkuperäiskansojen oikeuksia maailmanlaajuisesti.

39. Pyydämme pääsihteeriä sisällyttämään asianmukaiset tiedot alkuperäiskansoista vuosituhannen kehitystavoitteiden saavuttamista koskevaan loppuraporttiinsa.

40. Pyydämme, että pääsihteeri alkuperäiskansojen asioita käsittelevän erityisjärjestöjen välisen tukiryhmän ja jäsenvaltioiden kanssa neuvotellen sekä alkuperäiskansojen ilmaisemat näkemykset huomioon ottaen raportoi yleiskokoukselle sen 70. istunnossa tämän loppuasiakirjan täytäntöönpanosta ja antaa samassa istunnossa talous- ja sosiaalineuvoston välityksellä suositukset siitä, miten olemassa olevia Yhdistyneiden kansakuntien järjestelmiä olisi käytettävä, muutettava ja parannettava, jotta alkuperäiskansojen oikeuksia koskevan Yhdistyneiden kansakuntien julistuksen tavoitteet saavutettaisiin. Pyydämme, että pääsihteeri samalla antaa suositukset keinoista luoda järjestelmänlaajuisesti nykyistä johdonmukaisempi lähestymistapa julistuksen tavoitteiden saavuttamiseen ja tekee erityiset ehdotukset, joilla pyritään mahdollistamaan alkuperäiskansojen edustajien ja instituutioiden osallistuminen ja jotka perustuvat pääsihteerin raporttiin tavoista ja keinoista edistää alkuperäiskansojen edustajien osallistumista Yhdistyneiden kansakuntien toimintaan näitä kansoja koskevissa asioissa.⁷

4. täysistunto
22. syyskuuta 2014

==

⁷ A/HRC/21/24.